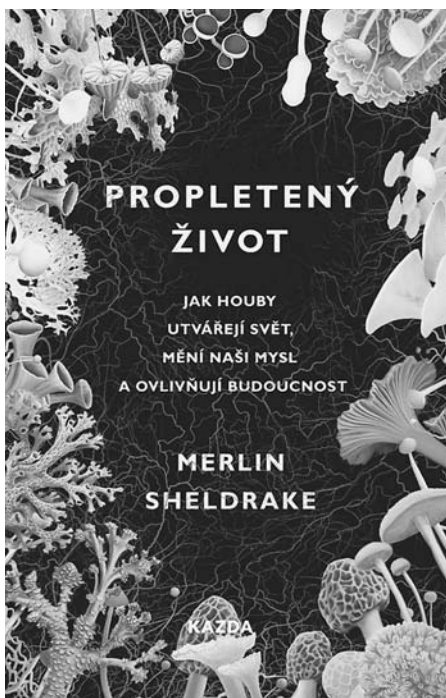

Merlin Shel Drake: Propletený život

Po mnoha letech, kdy nabídku knih o houbách na pultech prodejců opanovaly převážně atlasy hub (často navíc přeložené z němčiny), je konečně možné si zakoupit knihu, ze které se dozvíte mnohonásobně více o životě hub a nejen o nich. Není ale ledajaká. Shel Drakeův styl psaní je „vícevrstevný“ a obsah a formu této knihy není snadné jednoduše vystihnout, protože se pohybuje na pomezí popularizační literatury, výňatků z rozhovorů a vyprávění svých vlastních zkušeností s houbami a s jejich studiem (ale prokládaný i zážitky z dětství). Většinu času Shel Drake čtenáře seznamuje s vybranými aspekty biologie hub a využití hub člověkem (potažmo využití člověka houbami). V celkem 8 kapitolách postupně probere mykorrhizní symbiózu, lišejníky, halucinogenní houby, houby parazitující na hmyzu a široké spektrum aplikací hub v biotechnologiích (obr. 1). Tento výběr na první pohled nepokrývá celé spektrum mykologie (např. nezbylo ani trochu místa pro houby parazitující na rostlinách), ale hlavní motivy kapitol Shel Drake neustále rozvíjí, tematicky odbočuje a do detailů vysvětluje podstatu souvisejících fenoménů, takže nakonec zabrousí téměř do všech aspektů biologie hub. Základem pro tuto „vrstvu“ jsou jeho vlastní výsledky a zkušenosti z vědecké práce a současně předkládá fakta získaná z ohromného množství prostudované literatury (viz dále). Tento v principu poměrně odborný text je psaný nesmírně čtivě, za což vděčí rafinovanému způsobu vystavění pointy u popisu různých fenoménů a jejich objevů. Shel Drakeův styl vyprávění téměř graduje k pointě jako napínavý příběh a vhodně (nikoli bezúčelně) jej okořeňuje personalizovaným osobnostním vědců. V jeho podání nejsou vědci jen pouhými autory vědeckých studií, ale projevují i emoce – publikují šokující objevy, kousavě komentují zjištění svých kolegů nebo je razantně odmítají. Pro plné pochopení všech souvislostí je však třeba, aby měl čtenář alespoň částečný přehled v biologii a dokázal se orientovat v obecných biologických tématech. Ani ten ale někdy nestačí, neboť Shel Drake v úvahách sahá i k citátům (nejen) anglosaských spisovatelů a filozofů. Tento záběr mimo mykologii, potažmo odbornou biologii, na jednu stranu ukazuje impozantní schopnost vidět fakta v mnohem širších souvislostech, na druhou stranu méně znalému čtenáři může přijít přehnaně teatrální. Teatrálností nakonec nešetří ani vědci, experimentátoři a amatérští i profesionální nadšenci do hub, s nimiž se Merlin Shel Drake osobně setkal, aby na vlastní oči viděl a čtenářům popsal úžasné objevy i aplikované výsledky, kterých docílili. Jejich projekty, ale i fantazie a úvahy, které v knize sděluje prostřednictvím úryvků z rozhovorů, jsou na jednu stranu odvážné, až vizionářské, na druhou stranu někdy až hraničící s utopii. Co jsem ale na Shel

drakeově stylu ocenil, je poměrně vysoká míra vědecké kritičnosti a rezervovanosti. Ať předkládá fantaskní úvahy jiných, nebo si sám sobě pokládá velmi odvážné otázky, v pravou chvíli zastaví tok myšlenek rozvíjející až bláznivě znějící teorie s tím, že to už je opravdu přehnané. Shel Drake se ostatně neustále ptá. Tento styl psaní dává člověku pocit souznění s autorem („ano, to by mne taky zajímalo!“) a současně má čtenář možnost se na chvíli zamyslet a zkusit odpověď vydedukovat. Na položenou otázku si Shel Drake vždy odpoví a nebojí se přiznat, že spoustu věcí ještě neznáme. Samotného mne překvapilo, kolik se toho ještě neví a neměl jsem ani na okamžik potřebu tuto nejistotu zpochybňovat, když jsem poznal, na jak pevném odborném základě staví svá tvrzení.

Shel Drakeovy znalosti vycházejí z více než třicetistránkového přehledu literatury uvedeného na konci knihy. Seznam použité literatury je u popularizačních knih běžný, co mne ale fascinovalo, jsou čtyřicetistránkové poznámky a komentáře k převzatým faktům, které následují po poslední kapitole. Pro odborníky může být tato část ještě zajímavější než předcházející kapitoly. Jsou zde totiž propojeny konkrétní pasáže a teze textu s odkazy na konkrétní literární zdroj, někdy i na jednu vybranou stránku. Snadno se tak dají ověřit informace v primárních zdrojích a lze si promyslet alternativní interpretaci, než kterou nabízí autor, a přitom nebyť rušen žádnou formou citací v hlavní části knihy. Pro mne bylo nesmírně zajímavé „objevit“ např. sérii článků o vřeckovýtrusné houbě housencem druhu *Ophiocordyceps unilateralis* (obr. 2), o nichž jsem neměl ani ponětí a ve kterých jsem našel ještě další pozoruhodné informace. Pravda, odkazy na poznámky nebo přímo na literaturu v knize nejsou, ale po chvíli čtení poznáte, kdy Shel Drake pracuje s literaturou a podle stránky dohledáte příslušnou poznámku a s ní i odkaz na literární zdroj.

Kniha má dvě formy doprovodných obrázků – fotografie na křídovém papíře a doplňující kresby, většinou se stručným popisem. Musím konstatovat, že obě formy představují asi nejslabší stránku knihy. Barevné fotografie jsou často malého formátu a popisky neposkytují dostatečné vysvětlení; kresby jsou pak svým zjednodušením a absencí měřítků někdy výloženě matoucí. Uznávám ale, že „novým“ pojetím mohou řadu čtenářů víc navnadit k četbě. Knižku nemusíte číst jen od začátku do konce, ale můžete i náhodně, téměř odkudkoli z prostředka. Rychle jste vtazeni do propleteného světa hub plného nečekaných objevů a souvislostí a zjistíte, že máte problém přestat číst.

**Kazda, Brno 2022, 392 str.
Doporučená cena 398 Kč**

- 1 Z drceného rostlinného materiálu prorostlého myceliem dřevokazné houby a následným vysušením vznikne lehká hmota podobná polystyrénu, ale 100% rozložitelná.
- 2 Mrtvý mravenec napadený housesencem (pravděpodobně *Ophiocordyceps unilateralis*). Snímky O. Koukolu